

Reactie op voorstel A. Rinnooy Kan over Versterking Beroepsgroep Leraren

Beste meneer Rinnooy Kan,

U mag best weten dat ik teleurgesteld ben in uw voorstel. Ik werd wel blij van uw herhalende mededeling dat er alleen iets van de grond kan komen als het “van onderop” komt en dus door leraren gelegitimeerd wordt en iets van hen zelf is.

De teleurstelling zit hem erin, dat ik woensdag naar Utrecht toog om te horen hoe u voorstelt om de beroepsgroep te versterken.

Kort gezegd: u komt er ook niet uit en daarom blijft u eigenlijk in het achterhoofd nog steeds het Lerarenregister willen realiseren, maar nu gooit u het over de boeg van *bekwaamheidsonderhoud*, wat u als vehikel neemt om iets aan de beroepsvorming te doen.

vreemd

Ik wil het graag eerst even over de essentie hebben: beroeps-groep-vorming.

Ik begin even heel plat: in het mbo, een van de drie beoogde sectoren van soorten leraren waar het telkens over gaat, *heeft* een beroepsgroepvereniging: de BVMBO. Ik herken echter iets vreemds. Klagen dat *het* er niet is, maar als blijkt dat dat een misvatting is, daar dan iets mee doen. Illustratief daarin is, dat op uw bladzijde met logo's (sheet 4) de enige echter *beroepsvereniging* met zijn logo ontbreekt.

En als het thema van de avond dan een voorstel is over beroepsgroepsvorming, dan zou je bijna verwachten dat om de drie zinnen wel zou worden verwezen naar wat er inmiddels binnen de beroepsgroep van opleiders in het mbo al gerealiseerd is. Niets daarvan. Geen enkele verwijzing tijdens uw presentatie.

leden of liken

We zitten in een tijdperk waarin het verre vanzelfsprekend is om je – duurzaam – in een verenigingsvorm met anderen te verbinden. Ik hoef hier geen verhandeling te houden om te onderbouwen dat gemeenschapszin zich niet meer manifesteert zoals dat vijftig jaar of langer geleden nog gewoon was. Toch is qua wet en regelgeving onze maatschappij nog wel zo ingericht. De BVMBO telt pas mee om aan te sluiten aan “echte” overlegtafels als zij meer dan 4000 echte leden heeft. Ik noem dat verouderde regelgeving. Ondertussen zijn wij niet vies van incongruentie, want als *PO in actie* 30000 collega's vindt die een opvatting willen *liken*, dan is dat getal zo groot dat er zonder lidmaatschappen toch wordt geluisterd.

analyse

Ik ben ambassadeur voor de BVMBO geweest en weet ook uit die ervaring hoe moeilijk het is om de collega's te mobiliseren om zich structureel te verbinden.

Dat brengt mij op de analyse over wat er eigenlijk aan de hand is. Ik neem waar dat er te pas en te onpas over leraren wordt gedacht als *individu* en dan weer als *groep*. Dat hinken op twee gedachten is niet bevorderlijk voor het groepsgevoel van de beroepsgroep. Ik hoef u niet te vertellen welke factoren een rol spelen bij het vormen van een groep. Uiteindelijk hoort bij een groep een *groepsidentiteit*. De overeenkomst dat ieder lid onderwijs verzorgt is echt te mager om je daarom met de groep te identificeren en om je bij de groep aan te sluiten.

Ik identificeer mij bijvoorbeeld helemaal niet met een onderwijzer in het PO of een docent aan een havo of gymnasium. Voorbeeld: als ik in de media iets verneem over onderwijs, ervaar ik het altijd als storend dat ik niet al bij het begin weet welke van de drie sectoren het betreft. Ik kom er te vaak teleurgesteld achter dat het helemaal niet over mij gaat. We werken namelijk in heel verschillende (belevings-) werelden en hebben heel verschillende cao's en ons onderwijs is op heel verschillende wetgeving gebaseerd. Er *is geen beroepsgroep Leraren*. Maar wel zijn er de beroepsgroepen van leraren in het po, vo en mbo.

Waarom komt u niet op de gedachte om de leraren van het hbo en de universiteit ook tot de beroepsgroep van leraren te rekenen? Precies! De redenen om dat niet te doen zijn voor de sectoren

po, vo en mbo precies dezelfde. Ik doe u hierbij concreet het voorstel te starten met vanaf nu het over deze drie beroepsgroepen te hebben. Onderwijsgeevenden in po, vo en mbo.

aanspreekpunt

U spreekt er over dat er geen direct aanspreekpunt is voor de leraren als groep, maar u doet anderzijds geen enkele poging om de groep te formeren. Vooralsnog beperkt uw analyse zich er toe dat er te veel top-down is gewerkt, maar u rapporteert niet dat er al een voorbeeld van beroepsgroepvorming is! Als in het po en het vo ook beroepsverenigingen worden opgericht, naar analogie van de vereniging van opleiders in het mbo, dan zijn er drie beroepsverenigingen die als zodanig aan te spreken zijn. En ja, er zijn onderwerpen die vast wel alle drie de sectoren aangaan. Dan komen vertegenwoordigers van drie verenigingen bij elkaar en bepalen een gezamenlijk standpunt. Hoeveel makkelijker willen wij het maken?

best practice

Bij de BVMBO zijn we eigenlijk al een heel eind op streek. Althans, in onze poging om een brug te slaan tussen het oude denken (lid worden van een vereniging) en de gewoontes van de huidige tijd. Want de BVMBO ontwikkelt zich steeds meer als een netwerk-organisatie. Opvallend is dat het geen vereniging is waarin inhoudelijk het beleid bepaald wordt door het bestuur. Het bestuur gaat voornamelijk over hoe je de vereniging organiseert. Ik herinner mij mijn HRM-directeur die vroeg of het bestuur voor of tegen het register was. Dat was de makke van de Onderwijscoöperatie. Daar vond het bestuur iets te veel wat de leraren zouden moeten vinden. Ik gaf trots als antwoord aan de directeur dat mijn bestuur niks vindt, maar dat ze als de wiedeweerga aan de leden zullen vragen wat hun opvatting is.

Zo heeft OC&W de laatste jaren ook effectief geopereerd naar de BVMBO. Er werd bijvoorbeeld een bijeenkomst gepland om aan leraren te vragen wat zij van loopbaanmogelijkheden vonden en die vraag werd doorspeeld aan de BVMBO en die vroeg welke leden naar de bijeenkomst wilden gaan. Directe input door leraren. Netwerken. Geen beleidsnotie eerst door het bestuur. Bottom-up.

cao's

Op uw observatie m.b.t. scholing in de verschillende cao's heb ik op die van het mbo wel wat aan te merken. Er is in artikel 4.1.8 van de cao per fte in een onderwijsteam 107 klokkuur per jaar gereserveerd voor scholing. Er staat beschreven dat in eerste instantie de zeggenschap over die 107 uren bij het team liggen. Dat daar niet adequaat gebruik van wordt gemaakt ligt volgens mij aan wat ik zou willen noemen een verminderd zelfbewustzijn en handelingsverlegenheid van leraren, o.a. veroorzaakt door de cultuur van bejegening in (o.a.) het onderwijs de afgelopen decennia. Desgevraagd kan ik concreter worden als u zich hier (te) weinig bij kunt voorstellen. Overigens heb ik u in uw presentatie hier wel iets over horen zeggen.

Als iets niet werkt, omdat het niet geregeld is, is dat iets anders dan dat het niet werkt omdat men niet weet hoe men het moet of kan gebruiken.

onderzoeksvraag

Terug naar uw presentatie. Bij de bladzijde "Een frisse start" kom ik niet verder. U lijkt mij toch nog iets te veel bezig om uit te komen bij bekwaamheidsonderhoud i.p.v. eerst iets aan de (organisatie van) beroepsgroepen te doen.

En als u daarop zegt "Leraren aan de slag!" denk ik: dank je de koekoek, dat weet ik ook wel. Maar *hoe dan?* Daar heb je het weer: de vraag suggereert dat u hem aan de als groep georganiseerde leraren stelt, maar er zijn slechts individuen leraren. En ja, in het mbo is er die er wel in de figuur van de BVMBO, dus wel een georganiseerde beroepsgroep, maar daar heeft u het niet over. Bij puntje 3 zegt u zelfs "De beroepsgroep bepaalt wat van de leraar mag worden verwacht". ?????? Dat was toch de vraag aan u? Hoe vorm je nou een beroepsgroep? Hoe communiceren we en benaderen we die beroepsgroep? Wie zijn of is dan die beroepsgroep? Zijn wij weer bij af.

Althans, *ik* heb in elk geval de suggestie gedaan om niet alle leraren op een hoop te gooien en om ook bij po en vo beroepsverenigingen op te richten en de beroepsverenigingen aan alle kanten te helpen om te groeien en te faciliteren opdat er sterk georganiseerde beroepsgroepen komen.

Rob van Seters
Den Haag, 1 oktober 2018
rvseters@ziggo.nl